

Džulijan Barns

60/40

Bila je to ona nedelja kada se Hilari Klinton konačno povukla. Hrpa boca i čaša prekrivala je sto; i premda je glad bila utoljena, neka blaga društvena zavisnost i dalje je terala ruke da posegnu i zgrabe još jedan grozd, pokrenu odron sa litice od sira ili uzmu čokoladicu iz kutije. Razgovarali smo o Obaminim izgledima protiv Mekejna i da li je Hilari poslednjih nedelja pokazala da ima petlju ili je to bila puka samoobmana. Raspravljali smo, takođe, o tome da li se laburisti još uvek razlikuju od konzervativaca, da li su ulice Londona pogodne za autobuse sa harmonikom, kolika je verovatnoća da Alkaida izvrši napad za vreme Olimpijskih igara 2012, kao i o posledicama globalnog zagrevanja na englesko vinogradarstvo. Džoana, koja se nije oglašavala povodom poslednje dve teme, tada sa uzdahom reče: „Znate, baš bi mi prijala cigareta.“

Delovalo je kao da su svi lagano odahnuli.

„Ali to je samo u ovakvim prilikama, zar ne?“

„Hrana. Ona jagnjetina, uzgred...“

„Hvala. Šest sati. Tako se najbolje sprema. I sa zvezdastim anisom.“

„I vinom...“

„Ne zaboravimo društvo.“

„Kada sam se odvikavala, najviše sam mrzela osuđivanje. Pitaš ih da li će nekome smetati i svi kažu da neće, ali mogao si da osetiš kako se okreću i ne udišu dim. Ili te sažaljevuju, odnosno popuju ti, ili te čak nekako mrže.“

„I nikad nema pepeljare u kući, pa se onda dugo i demonstrativno traži neka stara tacna koja je ostala bez šolje.“

„A sledeća faza je kad ideš napolje i umireš od zime.“

„A ako je ugasiš u nekoj saksiji sa cvećem, pogledaju te kao da si izazvao rak kod muškatli.“

„Ja sam obično nosila svoje pikavce kući, u tašni. U plastičnoj kesici.“

„Kao pseća govna. Kad se to, uzgred, pojavilo? Otprilike u isto vreme? Ljudi koji se šetaju sa izvrnutim plastičnim kesama na rukama i čekaju da njihovi psi seru.“

„Uvek mislim da mora biti toplo, zar ne? Kad pipneš toplo pseće govno preko plastike.“

„Stvarno, Dik.“

„Pa nikad ih nisam video da sačekaju da se ohladi. Jesi li ti?“

„Ove čokoladice, da promenimo temu. Zašto se slika nikada ne slaže sa onim što je u kutiji?“

„Ili obrnuto?“

„Obrnuto ti je isto.“

„Te slike su samo približne. Kao komunistički jelovnik. Ono što bi postojalo u savršenom svetu. Uzmi ih kao metafore.“

„Čokoladice?“

„Ne, slike.“

„Nekad sam voleo cigare. Nije morala da bude cela. I polovina je bila dobra.“

„Od njih se dobijaju različiti oblici raka, zar ne?“

„Od čega?“

„Od cigareta, lula, cigara. Zar se od lule ne dobija rak usana?“

„Kakav se dobija od cigara?“

„Najotmeniji.“

„Kakav je to otmen rak? Zar to nisu protivrečni termini?“

„Rak dupeta je sigurno dno dna.“

„Stvarno, Dik.“

„Jesam li nešto rekao?“

„Rak srca – da li to postoji?“

„Mislim samo kao metafora.“

„Džordž VI – rak pluća beše?“

„Ili grla?“

„Pokazalo se, u svakom slučaju, da je često znao da se spusti na nivo običnog sveta, zar ne? Na primer, kad je ostao u Bakingemskoj palati za vreme bombardovanja i išao da se rukuje među ruševinama u Ist Endu.“

„Hoćeš da kažeš da to ima veze s tim što je dobio čest oblik raka?“

„Ne znam šta hoću da kažem.“

„Mislim da se on ne bi rukovao. Budući da je bio kralj.“

„Evo jedno ozbiljno pitanje. Obama, Mekejn i Klinton, ko je poslednji prestao da puši od njih?“

„Bil ili Hilari?“

„Hilari, naravno.“

„Jer svi se sećamo kako je Bil iskoristio cigaru.“

„Jeste, ali da li ju je ispušio posle toga?“

„Ili je sačuvao u posebnom humidoru kao što je ona haljinu?“

„Mogao ga je dati na aukciju da plati troškove Hilarine kampanje.“

„Mekejn je sigurno pušio kad je bio u zarobljeništvu.“

„Obama je sigurno pripalio džoint ili dva.“

„Kladim se da Hilari nikad ne uvlači.“

„Znaćete ih po njihovom pušenju.“

„Iako je simbol američke današnjice, Obama je, zapravo, bio strastven pušač. Počeo je da uzima nikorete¹ kad je odlučio da se kandiduje. Ali čujem da se vratio cigaretama.“

„Moj čovek.“

„Da li bi nekome smetalo ako bi jedno od njih napravilo neku grešku po tom pitanju? I pri tom ga slikaju?“

„Zavisilo bi od kvaliteta i prirode pokajanja.“

„Kao kad se Hju Grant pojavio kod Letermana nakon što mu je ona popušila u autu.“

„E ta je uvlačila.“

¹ Nicorette (engl.) – sredstvo za odvikavanje od pušenja. (Prim. prev.)

„Dik, prekini. Sklonite tu bocu ispred njega.“

„Kvalitet i priroda pokajanja – to mi se sviđa.“

„Nije se ni Buš izvinio što je bio narkić.“

„Pa on nije ugrožavao druge.“

„Naravno da jeste.“

„Misliš na pasivno pušenje? Ne bih rekao da postoji pasivno šmrkanje koke, je l' da?“

„Sve dok ne kineš.“

„Znači, nema štetnih uticaja na ostale?“

„Osim što moraju da slušaju dosadni razgovor koji se odvija sam od sebe.“

„U stvari...“

„Da?“

„Ako je Buš, kao što kažu, bio alkos i narkić u prošlom životu, to onda objašnjava njegovo predsednikovanje.“

„Misliš oštećenje mozga.“

„Ne, nego apsolutizam ovisnika u oporavku.“

„Večeras si pun nekih fraza.“

„To mi je posao.“

„Apsolutizam ovisnika u oporavku. Izvini za to, Bagdade.“

„Dakle, rekli smo da zavisi od toga šta su pušili.“

„Cigare su mi popravljale raspoloženje.“

„Cigarete su me nekad toliko dizale da su mi noge bridele.“

„O, sećam se toga.“

„Znam jednu osobu koja je navijala sat da bi se probudila i ispušila cigaretu usred noći.“

„Ko je to bio, dušo?“

„To je bilo pre tebe.“

„Bolje bi bilo da jeste.“

„Je li neko video ono u novinama o Mekmilanu?“

„O dobrotvornom društvu za obolele od raka?“

„Ne, o premijeru. Kad je bio ministar finansija – '55, '56, tako nešto. Dobio je izveštaj o povezanosti pušenja i raka. Jebi ga, pomislio je, od čega ćemo zarađivati ako budemo morali da zabranimo pljuge? Trideset šest penija od jedne funte poreza na dohodak, ili već tako nešto. Onda je pogledao brojke. Mislim na smrtnost. Prosečan životni vek pušača: 73. Prosečan životni vek nepušača: 74.“

„Je li to tačno?“

„Tako je pisalo. Onda je Mekmilan napisao na izveštaju: 'Ministarstvo finansija smatra da je prihod važniji od ovoga.'“

„To je licemerje, zar ne?“

„Je li Mekmilan pušio?“

„Lulu i cigarete.“

„Godina. Godina razlike. To je neverovatno, kad malo razmisliš.“

„Možda bi trebalo da svi ponovo počnemo. Mi za ovim stolom. Tajni prkos politički korektnom svetu.“

„Što ljudi ne bi pušili do smrti? Ako se gubi samo godina.“

„Ne zaboravimo užasne bolove i patnje pre nego što postaneš sedamdesettrogodišnjak na samrti.“

„Regan je reklamirao 'česterfild', zar ne? Ili 'laki strajk'?“

„Kakve to ima veze sa ovim?“

„Mora da ima neke.“

„To je licemerje, zar ne?“

„Stalno to govoriš.“

„Kad jeste. Zato i govorim. Vlade govore ljudima kako cigarete nisu dobre dok žive od poreza na njih. Proizvođači cigareta znaju da one nisu dobre za ljude i prodaju svoje proizvode u Trećem svetu zato što ih ovde tuže.“

„Zemlje u razvoju, ne Treći svet. To se više ne kaže.“

„Zemlje sa rakom u razvoju.“

„Da ne pominjemo ono sa Hemfrijem Bogartom. Sećate se? Kad su hteli da ga stave na markicu, a on je pušio na toj slici pa su je korigovali? Za slučaj da ljudi, dok lepe markicu, ne vide Bogija i pomisle kako bi to mogla biti dobra ideja.“

„Verovatno će naći način da izbace pušenje i iz filmova. Kao što mogu da oboje crno-bele filmove.“

„Kad sam kao dete živela u Južnoj Africi, Odbor za cenzuru je sekao svaki film koji je prikazivao normalan odnos između crnaca i belaca. 'Ostrvo na suncu' su skratili na oko 20 minuta.“

„Pa većina filmova i jeste preduga.“

„Nisam znala da si odrasla u Južnoj Africi.“

„A drugo, svi su pušili u bioskopu. Sećate li se toga? Gledaš u ekran kroz veliku zavesu dima.“

„S pepeljarama na naslonima za ruke.“

„Da.“

„Ali to sa Bogijevim pušenjem... Ponekad, kad gledam stare filmove i vidim scenu u noćnom klubu u kojem neki par pije, puši i razmenjuje duhovite opaske, pomislim, to je jebeni glamur, a onda pomislim, zapravo, mogu li sad da zapalim i popijem piće?“

„To je bio glamur.“

„Izuzev raka.“

„Izuzev raka.“

„A licemerje?“

„Pa nemoj da uvlačiš.“

„Pasivno licemerje.“

„Dešava se. Stalno.“

„Uzgred, je l' postoji glagol 'izbojiti'?“

„A hoće li neko kafu?“

„Samo ako imaš i cigaretu.“

„To je uvek išlo zajedno, zar ne? Cigareta uz kafu.“

„Mislim da nemamo nijednu u kući. Džim je ostavio kutiju 'goloaza' kad je bio kod nas, ali prejake su, pa smo ih bacili.“

„A onda je ona tvoja prijateljica ostavila 'silk kat', ali one su preslabe.“

„Kad imaju manje katrana, onda su, u stvari, još opasnije. Gotovo da ih ni ne osetiš, pa onda jače uvlačiš dim u pluća, a to je gore po tebe. Navodno.“

„Prošle godine smo bili u Brazilu. Upozorenja na njihovim cigaretama su apokaliptična. Na kutijama su kolor slike odvratnih stvari – deformisanih beba, ukiseljenih pluća i slično. A upozorenja... Ni slično onome 'Vlada njenog veličanstva'... Ili 'Ministarstvo zdravlja je odlučilo'... Oni kažu šta će ti oboleti. Neki tip je otišao u prodavnicu da kupi kutiju... Ne sećam se čega. Izađe napolje, pogleda upozorenje, uđe ponovo unutra, vrati kutiju i kaže: 'Ove uzrokuju impotenciju. Možete li mi dati neke od kojih se dobija rak?'“

„Da.“

„Mislio sam da je smešno.“

„Možda si im već ispričao tu priču, dušo.“

„Pa ovi glupani su se mogli opet nasmejati. Moje vino piju.“

„Više je do toga kako si je ispričao, File. Moraš da skратиš pripovest.“

„Bitanga.“

„Mislim da imamo malo trave koju je neko ostavio.“

„Imamo li?“

„Da, u vratima frižidera.“

„Gde u vratima?“

„Na polici gde su parmezan i pasirani paradajz.“

„Ko je to ostavio?“

„Ne sećam se. Sigurno je već stara. Verovatno je do sad izgubila svoje čari.“

„Zar ona gubi čar?“

„Sve gubi čar.“

„I predsednički kandidati?“

„Oni više od bilo koga drugog.“

„Ponudio sam Dorinu.“

„Ko je Dorina?“

„Naša čistačica.“

„Čistačici Dorini. Zezaš nas?“

„Ponudio si Dorinu travom?“

„Naravno. Je li to protiv zakona o zapošljavanju? Svejedno je odbila. Rekla je da je prestala.“

„Pobogu, kud ide ovaj svet kad čistačica odbija besplatnu drogu?“

„Naravno, cigarete izazivaju veću ovisnost od bilo čega. Od alkohola, lakih droga, teških droga. Izazivaju veću ovisnost od heroina.“

„Da li to znamo?“

„Pa pročitao sam u novinama. Cigarete su na vrhu liste.“

„Onda znamo?“

„Izazivaju veću ovisnost od vlasti?“

„E, to je dobro pitanje.“

„Znamo, takođe, ali ne iz novina, da su svi pušači lažovi.“

„Nazivaš nas bivšim lažovima?“

„Aha. I ja sam jedan od njih.“

„Hoćeš li nam to malo pojasniti?“

„Lažeš roditelje kad počneš da pušiš. Lažeš koliko pušiš, bilo više, bilo manje. O, ja pušim četiri kutije na dan – to je kao kad kažu ja imam najveću kitu. Ili, mi samo ponekad zapalimo po jednu. To znači najmanje tri dnevno. Onda lažeš kad hoćeš da ostaviš pušenje. I lažeš doktora kad dobiješ rak. O, pa ja nikad nisam pušio toliko.“

„To je malo tvrdokorno.“

„Ali tačno. Sju i ja smo varali jedno drugo.“

„Dejvide.“

„Mislim samo na cigarete, srce. Ono 'Samo jednu posle ručka'. I 'Ne, drugi su pušili, to ti smrdi'. Oboje smo to radili.“

„Glasajte, dakle, za nepušača. Glasajte za Hilari.“

„Prekasno. Ja ionako mislim da pušači samo lažu u vezi sa pušenjem. Kao što pijanice lažu u vezi sa pićem.“

„To nije istina. Ja sam lagao i za druge stvari da bih mogao da pušim. Znete ono 'Oдох malo napolje na svež vazduh'. Ili 'Ne, deca me čekaju'.“

„Dobro, znači hoćemo da kažemo da su pušači i pijanice uvek lažovi.“

„Glasajte za Hilari.“

„Hoćemo da kažemo da se svi lažovi prepuštaju laganju.“

„To je isuviše filozofski za ovo doba noći.“

„I samoobmanjivači, to je drugo. Naš prijatelj Džeri je bio strastven pušač – pripadao je toj generaciji. Otišao je na sistematski kad je ušao u šezdesete i rekli su mu da ima rak prostate. Izabrao je radikalnu operaciju. Odsekli su mu jaja.“

„To.“

„Znači – znači, imao je samo kitu?“

„Dali su mu veštačka jaja.“

„Od čega se ona prave?“

„Ne znam, mislim od plastike. U svakom slučaju, iste su težine. Tako da ni ne primetiš.“

„Tako da ni ne primetiš?“

„Da li ih naprave da se pomeraju kao prava?“

„Da malo ne skrećemo s teme?“

„Znete li kako Francuzi u slengu kažu jaja? Les valseuses. Vrteške. Zato što se okreću.“

„Je li to žensko? Mislim ženskog roda? Valseuses.“

„Jeste.“

„Zašto su muda ženskog roda u francuskom?“

„Sad sigurno skrećemo s teme.“

„Testisi nisu. Ali valseuses jeste.“

„Ženska muda. Verujte Francuzima.“

„Nije ni čudo što nisu podržali rat u Iraku.“

„Niko ni za ovim stolom nije.“

„Ja sam nekako bio na 60/40 posto.“

„Kako možeš biti na 60/40 posto o nečemu kao što je Irak? To je kao da si na 60/40 o teoriji da je Zemlja ravna.“

„I u vezi s tim sam na 60/40.“

„Kakogod. Džerija sam pomenuo zato što je rekao da mu je laknulo kad su mu rekli da ima rak prostate. Rekao je da bi morao ostaviti pušenje da je imao rak pluća.“

„Pa je nastavio?“

„Da.“

„I?“

„Nekoliko godina je bio dobro. Dobrih nekoliko godina. Onda se rak vratio.“

„Je li onda ostavio cigarete?“

„Ne. Rekao je da nema svrhe da odustane u toj fazi – više je želeo da mu preostane to zadovoljstvo. Sećam se kad smo ga poslednji put posetili u bolnici. Sedeo je u krevetu i gledao kriket, a ispred njega je bila pepeljara puna opušaka.“

„Pustili su ga da puši u bolnici?“

„Bio je u zasebnoj sobi. Bio je u privatnoj bolnici. A to je bilo pre nekoliko godina. Platitio je – to je bila njegova soba. Takav mu je bio stav.“

„Zašto si nam pričao o tom tipu?“

„Ne mogu sad da se setim. Pomeli ste me.“

„Samoobmana.“

„Tako je, samoobmana.“

„Zvuči kao moja suprotnost – kao da je tačno znao šta radi. Možda je zaključio da je vredno toga.“

„To ja podrazumevam pod samoobmanom.“

„U tom slučaju pušenje je neophodno kao obuka za predsednikovanje.“

„Stvarno mislim da Obama to može. Kao prototip Amerikanca.“

„Slažem se. Ja sam na 60/40 u vezi s tim.“

„Ti si liberal – ti si na 60/40 u vezi sa svim.“

„Nisam siguran da bih se složio.“

„Vidite, on je na 60/40 čak i u vezi s tim da li je na 60/40.“

„Grešiš, uzgred, za Regana.“

„Nije reklamirao 'česterfilds'?“

„Ne, mislio sam da nije umro od raka pluća.“

„Nisam ni rekao da jeste.“

„Nisi?“

„Ne, imao je Alchajmerovu bolest.“

„Statistički gledano, pušači mnogo ređe dobijaju Alchajmerovu od nepušača.“

„Zato što umru pre nego što se ona obično pojavi.“

„Novo brazilsko upozorenje: ove cigarete pomažu da izbegnete Alchajmerovu bolest.“

„Pre neku nedelju smo uzeli Njujork tajms. Bili smo u avionu. Pročitali smo izveštaj o studiji o životnom veku i uporednim troškovima vlade, odnosno države, za različite vrste umiranja. A ta statistika što su je dali Mekmilanu – kad je to bilo?“

„Mislim '55, '56.“

„E, ta nije ni za kurac. Verovatno ni tada nije bila. Ako pušiš, verovatno ćeš umreti oko 75. Ako si gojazan, verovatno ćeš umreti oko 80. Ako si zdrav, ne pušiš i nisi gojazan, onda ćeš verovatno umreti u proseku oko 84.“

„Trebala im je studija da bi nam to saopštili?“

„Ne, studija im je trebala da bi nam rekli ovo: cenu zdravstvene nege koju plaća država. I evo kakva je. Pušači su najjeftiniji. Potom slede gojazni. A svi oni zdravi, negojazni nepušači na kraju najviše iscrpljuju zemlju.“

„To je neverovatno. To je najvažnija stvar koju je neko rekao za celo veče.“

„Izuzev kako je jagnjetina bila dobra.“

„Umesto da se zahvale žigosanim pušačima, koje zajebavaju sa silnim porezima i teraju da stoje na uglovima ulica po kiši, na tome što su najjeftini za ovu državu.“

„U tome je sve licemerje.“

„Pušači su, u svakom slučaju, bolji od nepušača.“

„Osim što uzrokuju rak kod nepušača.“

„Mislim da ne postoji medicinska osnova za teoriju o pasivnom pušenju.“

„Ni ja. Mada nisam lekar. Kao što nisi ni ti.“

„Zaista mislim da je to više metafora. Kao ono nemoj da mi upadaš na teritoriju.“

„Metafora za američku spoljnu politiku. Jesmo li se to opet vratili na Irak?“

„I britansku spoljnu politiku, želeo bih da podsetim.“

„Nema potrebe. Mi imamo aktivno licemerje, kao i pasivno.“

„Htela sam da kažem, dakle, kako mi se uvek činilo da su nepušači bili bolji kad su svi pušili. Sada je obrnuto.“

„Prokazana manjina je uvek bolja? Je li Džoana to hoće da kaže?“

„Kažem da postoji savezništvo. Ako priđeš nekome na trotoaru ispred paba ili restorana i pitaš ga da se ogrebeš za cigaretu, ili se ponudiš da je kupiš, uvek ćeš je dobiti.“

„Mislio sam da ne pušiš.“

„Ne, ali da pušim, dobila bih je.“

„Uočavam kasnu promenu u kondicional.“

„Rekao sam vam, svi pušači su lažovi.“

„Zvuči kao tema za raspravu kad se rastanemo.“

„Čemu se Dik smeje?“

„Jao, veštačka jaja. Sama pomisao. Ili izraz. Uveren sam da ima višestruku primenu. Francuska spoljna politika.“

„Sjaši više sa Francuza.“

„Ili Hilari Klinton.“

„Dik.“

„Izvinite, ja sam staromodan tip.“

„Ti si staromodno dete.“

„Ups. Ali mama, hoću li smeti da pušim kad porastem?“

„Ta priča kako su političarima potrebna muda. To je sranje.“

„Tuš.“

„Znaš, iznenađuje da se taj tvoj drugar nije vratio kod lekara ili hirurga i pitao da li može da dobije neku drugu vrstu raka umesto tog zbog kojeg se seku muda.“

„Nije bilo tako. Mogao je da izabere nekoliko različitih pristupa. Izabrao je najradikalniji.“

„Ponovi to. Tu nema 60/40.“

„Kako da bude 60/40 kad imaš samo dva jajeta.“

„To 60/40 je metafora.“

„Je li?“

„Sve je metafora u ovo doba noći.“

„Kad smo već kod toga, možete li nam pozvati pravi pravcati taksi?“

„Sećate li se jutra nakon što prepušite? Onog duvanskog mamurluka?“

„Većine jutara. Grlo. Suv nos. Grudi.“

„I kako se jasno razlikovao od mamurluka od cuge koji ga je često pratio.“

„Od cuge se opustiš, od pljuge stegneš.“

„A?“

„Pušenje sužava krvne sudove. Zato nikad niste mogli da započnete dan pristojnim sranjem.“

„Zbog toga?“

„Govoreći kao neko ko nije lekar, to je bio tvoj problem.“

„Znači, vratili smo se na početak?“

„A to je?“

„Izvrnuta plastična kesica i...“

„Dik, sad stvarno moramo da pođemo.“

Ali nisu. Ostali su, pričali smo i dalje i zaključili da će Obama pobediti Mekejna, da se konzervativci samo trenutno ne razlikuju od laburista, da će Alkaida sigurno izvršiti napad tokom Olimpijade 2012, da će Londonci za nekoliko godina postati nostalgичni zbog autobusa sa harmonikom, da će vinogradi za nekoliko decenija ponovo biti posađeni duž Hadrijanovog zida kao u vreme Rimljana i da će, po svoj prilici, do kraja života na ovom svetu, neki ljudi negde uvek pušiti; srećni glupani.

(Sa engleskog preveo Igor Cvijanović)

Izvornik: Julian Barnes, "60/40", The Guardian, Saturday, August 2 2008.